

RAPORT COMUN nr. 2

privind evoluțiile înregistrate în materia relațiilor bilaterale de servicii de comunicații electronice

7 iulie 2023

CUPRINS

1. CONTEXT ȘI SCOP	3
• <i>Metodologie.....</i>	3
2. EVOLUȚII LA NIVELUL AUTORITĂȚILOR ȘI OPERATORILOR	5
• <i>Deciziile ANRCETI în Republica Moldova.....</i>	5
• <i>Declarația privind reducerea voluntară a tarifelor de roaming.....</i>	5
• <i>Solicitarea ANCOM în România.....</i>	6
• <i>Chestionarul comun.....</i>	6
3. EVOLUȚII ÎN ROAMINGUL BILATERAL.....	7
• <i>Mult mai mulți clienți activi în roaming.....</i>	7
• <i>Consumul de internet în roaming în creștere spectaculoasă.....</i>	8
• <i>Prețul mediu calculat pentru 1 GB de internet în roaming.....</i>	9
• <i>Creștere masivă a serviciilor de telefonie în roaming.....</i>	9
• <i>Profilul mediu al utilizatorului de roaming.....</i>	10
• <i>Ce înseamnă, în medie, 1 zi de roaming?.....</i>	11
• <i>Prețurile roamingului în ofertele publice ale furnizorilor.....</i>	12
• <i>Evoluții la nivel cu ridicata.....</i>	14
4. EVOLUȚII ÎN APELURILE INTERNAȚIONALE BILATERALE	15
• <i>Evoluția traficului internațional.....</i>	15
• <i>Tarifele apelurilor internaționale în ofertele publice ale furnizorilor.....</i>	16
5. CONCLUZII DUPĂ PRIMUL AN DE APLICARE A ACORDULUI.....	17
ANEXA NR. 1 – tarife roaming în Republica Moldova pentru România.....	18
ANEXA NR. 2 – tarife roaming în România pentru Republica Moldova.....	21
ANEXA NR. 3 – tarife pentru apeluri între România și Republica Moldova.....	23

1. CONTEXT ȘI SCOP

Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova au semnat la Chișinău pe 11 februarie 2022 un Acord privind reducerea tarifelor de furnizare a serviciilor de roaming internațional și a celor de apeluri internaționale între cele două state, denumit în continuare *Acordul*.

Punerea în aplicare a *Acordului* este realizată pentru partea română cu sprijinul Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM), iar pentru Republica Moldova cu sprijinul Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI).

În ambele state, *Acordul* se aplică de către toate societățile care furnizează servicii de roaming și apeluri internaționale către celălalt stat, după cum urmează:

- în Republica Moldova, de către toate societățile care furnizează servicii de roaming în România și/sau apeluri internaționale către România, utilizând numerotație telefonică moldovenească;
- în România, de către toate societățile care furnizează servicii de roaming în Republica Moldova și/sau apeluri internaționale către Republica Moldova, utilizând numerotație telefonică românească.

În aplicarea dispozițiilor art. 10 al *Acordului*, ANRCETI împreună cu ANCOM urmăresc și raportează evoluțiile înregistrate în materia relațiilor bilaterale de servicii de comunicații electronice dintre România și Republica Moldova.

Prima ediție a raportului a fost publicată de cele două autorități pe 8 iulie 2022, [aici](#) și [aici](#).

Prezentul raport comun este realizat la un an de la precedentul și surprinde cele mai importante evoluții înregistrate în primul an de aplicare a *Acordului*.

- **Metodologie**

Datele statistice necesare evaluării efectelor *Acordului*, au fost colectate de la principalii furnizori de telefonie fixă și telefonie mobilă, prin intermediul a două chestionare ce cuprind informații aferente anilor 2021 și 2022.

În iunie 2022 a fost transmis primul chestionar către operatorii din cele două state, fiind solicitate informații aferente anului 2021, respectiv pentru primele două trimestre ale anului 2022. În baza datelor obținute au fost surprinse valorile înregistrate înainte de intrarea în vigoare a *Acordului*, cât și primele evoluții ca urmare a intrării în vigoare a noilor condiții. În mod similar, în ianuarie 2023, a fost transmis cel de-al doilea chestionar operatorilor, de data aceasta fiind solicitate valorile aferente trimestrelor III și IV ale anului 2022, informații ce permit o analiză mai cuprinzătoare a beneficiilor pentru utilizatori.

Informațiile astfel colectate au fost prelucrate, analizate și verificate încrucișat de către ANCOM și ANRCETI, în scopul valorificării tuturor surselor, minimizării inadvertențelor și

reducerii riscului unor erori, fiind ulterior centralizate în vederea utilizării lor în activitatea de monitorizare. În situația în care unele date au fost indisponibile pentru anumiți indicatori, au fost realizate estimări, fie din partea operatorilor, fie din partea ANCOM sau ANRCETI. De asemenea, diferențele sub pragul de semnificație dintre datele aferente celor două piețe au fost tratate prin utilizarea valorilor medii, în scopul diminuării unor eventuale erori. În ceea ce privește analiza și prezentarea datelor, evoluțiile indicatorilor sunt calculate la nivel de an și, în unele cazuri, la nivel de trimestru. Tarifele pentru serviciile de roaming și pentru serviciile de apeluri internaționale reprezintă sinteza datelor raportate de furnizori și a informațiilor regăsite în ofertele publice disponibile pe site-urile operatorilor, fiind prezentate tarife și extra-opțiuni destinate clienților persoane fizice.

2. EVOLUȚII LA NIVELUL AUTORITĂȚILOR ȘI OPERATORILOR

Tarifele mari pentru serviciile de roaming și apeluri telefonice dintre România și Republica Moldova au descurajat mult timp comunicarea dintre utilizatorii serviciilor de comunicații electronice din cele două state. Aceste tarife au cunoscut reduceri semnificative în 2022, așa după cum se observă în cele ce urmează.

Republica Moldova nu este încă parte a domeniului [roaming ca acasă \(RLAH\)](#) valabil în Spațiul Economic European (SEE), iar România nu poate impune obligații pe baze bilaterale în materia roamingului. Cu toate acestea, anul 2024 va marca noi reduceri ale tarifelor de roaming între Republica Moldova și România, dar și cu Uniunea Europeană.

În acest sens, remarcăm următoarele evoluții notabile la nivelul operatorilor și autorităților, în primul an de aplicare a *Acordului*:

- ***Deciziile ANRCETI în Republica Moldova***

La doar câteva zile de la intrarea în vigoare a *Acordului*, ANRCETI adoptă reglementări tarifare la nivelul Regulamentului Delegat nr. 654/2021 (de completare a Directivei (UE) 2018/1972).

Astfel, începând cu 1 aprilie 2022, ANRCETI a impus obligația oferirii serviciilor de terminare a apelurilor internaționale provenite de la numere din România la nivelul "euro-tarifelor" valabile în SEE, precum și obligația tratării tarifare a apelurilor date, similar tratamentului acordat apelurilor naționale¹.

Mai mult, în baza hotărârilor ANRCETI din 6 aprilie 2023², furnizorii din Republica Moldova vor aplica pentru terminarea apelurilor cu proveniență SEE, inclusiv România, tarife similare apelurilor naționale, începând cu 1 ianuarie 2024.

- ***Declarația privind reducerea voluntară a tarifelor de roaming***

Comisia Europeană și autoritățile din Republica Moldova au facilitat angajamentele voluntare ale operatorilor privind reducerea tarifelor de roaming.

Astfel, operatorii din Republica Moldova și trei dintre cele mai mari grupuri de operatori din Uniunea Europeană (Orange Group, Deutsche Telekom și Telefonica Group) au semnat [Declarația Comună din 31 mai 2023](#) privind reducerea tarifelor de roaming între Republica Moldova și statele UE/SEE.

Semnatarii s-au angajat în principal cu privire la următoarele:

- practicarea unor tarife accesibile pentru roamingul cu amănuntul începând de la 1 ianuarie 2024, pentru utilizatorii care călătoresc între UE/SEE și Republica Moldova;

¹ prin Hotărârile cu numărul de la 8 la 31 din 31 martie 2022 ale Consiliului de Administrație al ANRCETI

² Hotărârile cu numărul de la 15 la 39 din 6 aprilie 2023 ale Consiliului de Administrație al ANRCETI

- convenirea unor plafoane tarifare pentru roamingul cu amănuntul, până la 1 octombrie 2023;
- evaluarea necesității unor plafoane cantitative care să permită furnizarea serviciilor de roaming la prețurile convenite sau sub acestea, până la 15 noiembrie 2023.

Declarația rămâne deschisă și altor operatori sau grupuri din UE/SEE, iar angajamentele luate de grupurile Orange și Telekom sunt aplicabile și pentru operațiunile acestora din România.

- ***Solicitarea ANCOM în România***

În aplicarea *Acordului*, [ANCOM a solicitat pe 6 aprilie 2022](#) tuturor operatorilor din România cu resurse de numerotație telefonică din domeniile 0Z=02, 0Z=03 și 0Z=07 să reducă tarifele serviciilor de roaming și apeluri internaționale cu Republica Moldova.

Constatând că urmarea reglementărilor ANRCETI nu mai există vreo justificare economică pentru tarifele mari percepute pentru serviciile de roaming și respectiv apeluri către Republica Moldova, solicitarea ANCOM pentru operatorii din România vizează:

- re-negocierea acordurilor de interconectare cu partenerii din Republica Moldova;
- condiții corecte și rezonabile la intermedierea interconectării prin tranzit de apeluri, SMS-uri sau capacitate de internet și date;
- reducerea prețurilor cu amănuntul ale serviciilor de roaming în Republica Moldova, respectiv pentru serviciile de apeluri către Republica Moldova.

- ***Chestionarul comun***

ANCOM și ANRCETI monitorizează evoluțiile înregistrate pe întregul lanț valoric al serviciilor care fac obiectul *Acordului*, în baza unui chestionar comun.

Chestionarul conține indicatori statistici privind traficul și utilizatorii, veniturile și cheltuielile astfel înregistrate, informații din contractele de interconectare la nivel cu ridicata în baza cărora se desfășoară schimburile de trafic, respectiv informații standardizate privind prețurile la nivel cu amănuntul, pentru serviciile percepute clienților.

Informațiile colectate de la operatorii din cele două state au fost centralizate la nivelul piețelor respective și ulterior reconciliate de ANRCETI și ANCOM în vederea utilizării lor în activitatea de monitorizare.

3. EVOLUȚII ÎN ROAMINGUL BILATERAL

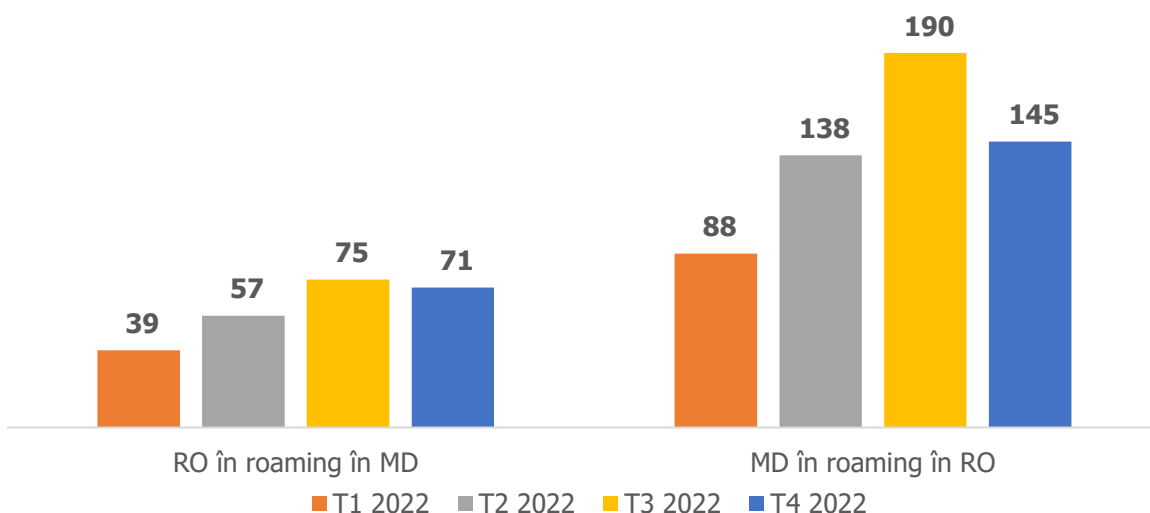
În principal ca urmare a punerii în practică a prevederilor *Acordului*, 2022 a fost marcat de mult-așteptata dezvoltare a consumului de servicii în roaming între România și Republica Moldova, pe seama reducerilor de tarife propuse de furnizori.

- ***Mult mai mulți clienți activi în roaming***

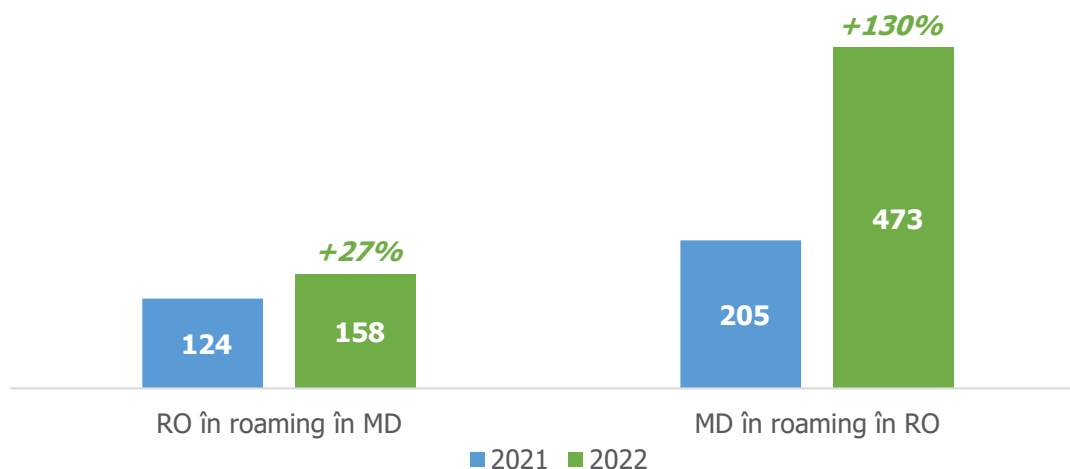
Creștere masivă în 2022 a numărului de utilizatori activi în roaming: cu 27% a utilizatorilor din România activi în roaming în Republica Moldova, și cu 130% a utilizatorilor din Republica Moldova activi în roaming în România.

Sezonalitatea consumului serviciilor de roaming pentru clienții din Republica Moldova este mai pronunțată, însă durata medie trimestrială a roamingului bilateral este sensibil apropiată, de aproximativ 6 zile.

Cartele SIM active în roaming - trimestrial (unice, mii)

Cartele SIM active în roaming - anual (unice, mii)

Numărul total de zile de roaming activ în Republica Moldova al clienților din România a crescut cu 34% în 2022, un utilizator din România având în medie 8,4 zile de roaming

activ în Republica Moldova. În 2022, un client din Republica Moldova a utilizat roamingul în România 6,7 zile, în medie.

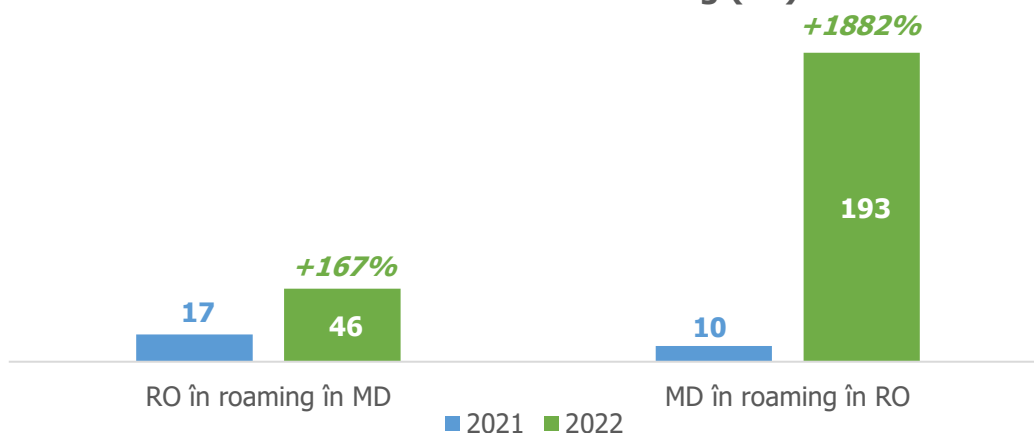
Utilizatori MD în roaming în RO în 2022	3,2 milioane zile de roaming activ
Utilizatori RO în roaming în MD în 2022	1,3 milioane zile de roaming activ

• **Consumul de internet în roaming în creștere spectaculoasă**

Reducerea prețurilor pentru internetul în roaming a condus la creșterea spectaculoasă a consumului acestui serviciu în primul an de aplicare a *Acordului*:

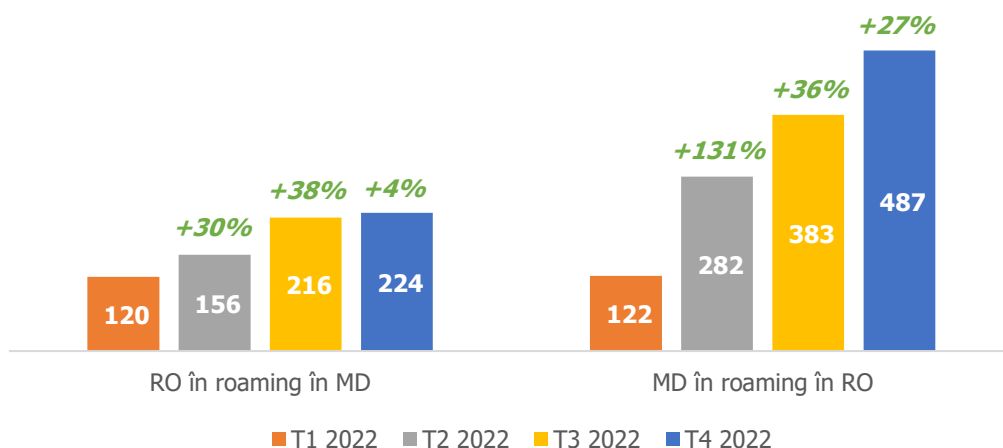
- Traficul de internet realizat de utilizatorii din Republica Moldova aflați în roaming în România a crescut de aproape 20 ori în 2022, de la aproape 10 TB în 2021 la 193 TB în 2022;
- Traficul de internet realizat de utilizatorii din România în roaming în Republica Moldova a crescut de la 17 TB în 2021 la 46 TB în 2022 (+167%).

Trafic de internet în roaming (TB)

Reducerile tarifelor au facilitat ritmurile susținute ale creșterilor trimestriale ale consumului mediu de date în roaming per SIM, mai rapid în cazul utilizatorilor din Republica Moldova (+131% în trim. II 2022), ulterior și în cazul utilizatorilor din România (+38% în trim. III 2022).

Consumul mediu de date în roaming (MB/SIM)

- **Prețul mediu calculat pentru 1 GB de internet în roaming**

Fiecare utilizator de roaming plătește pentru fiecare serviciu pe care îl consumă conform propriului plan tarifar. Totuși, raportarea veniturilor cu amănuntul ale operatorilor din furnizarea internetului în roaming la traficul consumat de utilizatori, permite obținerea unui venit mediu realizat de operatori pentru unitatea de consum, la nivel cu amănuntul. Totodată, venitul încasat de operatori la nivel cu amănuntul reprezintă o bună aproximare pentru prețul mediu plătit de utilizatori, independent de planul tarifar și de opțiunile utilizate.

În tabelul următor prezentăm prețul mediu calculat, plătit de utilizatori pentru 1GB de internet în roaming, cu mențiunea că reflectă și diferențe în nivelurile generale ale prețurilor serviciilor de comunicații electronice în cele două state. De asemenea, formula utilizată implică unități de tarifare foarte mici, ceea ce poate să nu fie cazul pentru toate ofertele.

Perioada de referință	Roaming MD în RO (€ fără TVA pentru 1 GB)	Roaming RO în MD (€ fără TVA pentru 1 GB)
2021	54,4	70,2
Trimestrul I 2022	14,5	62,6
Trimestrul II 2022	1,6	25,6
Trimestrul III 2022	1,6	19,4
Trimestrul IV 2022	1,2	18,4
2022	2,2	24,7

Astfel, prețul mediu calculat, obținut pentru 1 GB de internet în roaming, a scăzut în 2022 față de 2021:

- cu 65%, în cazul utilizatorilor din România, pentru datele consumate în roaming în Republica Moldova;
- cu 96%, în cazul utilizatorilor din Republica Moldova, pentru datele consumate în roaming în România.

Scăderea efectivă a tarifelor medii a fost în mare parte datorată noilor tarife de abonament și opțiuni, oferite utilizatorilor și activate în caz de selectare a acestora la începutul călătoriei.

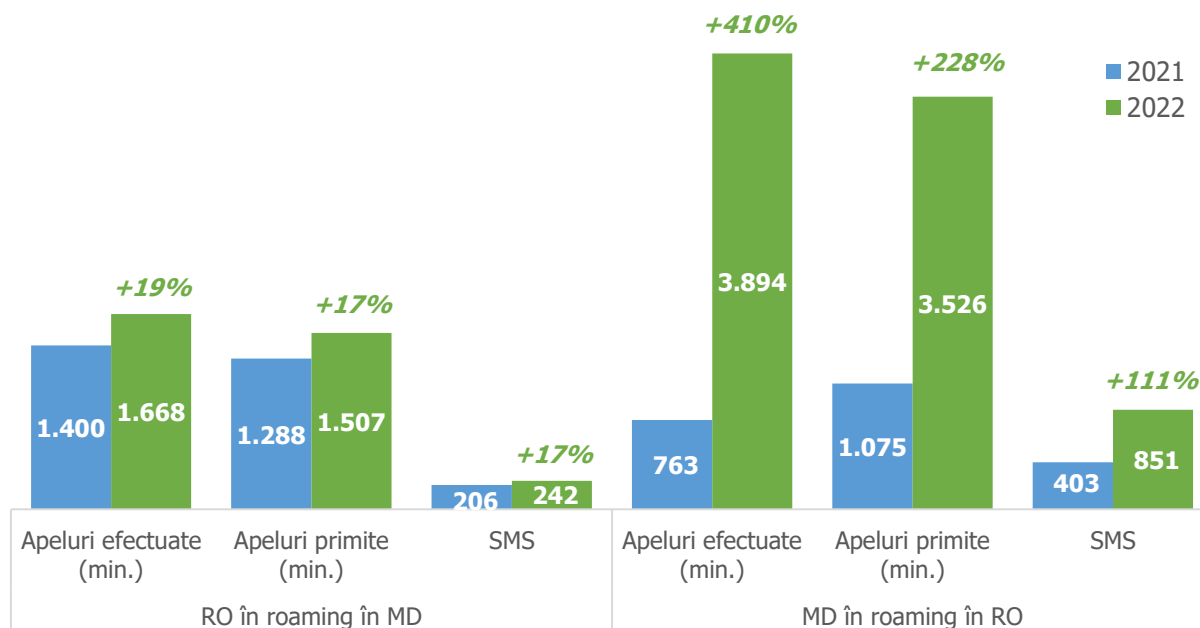
Notă de atenționare: *Recomandăm utilizatorilor să verifice condițiile concrete în care operatorii le oferă roamingul pentru internet și date, în Republica Moldova sau România, înainte de a se angaja în consumul masiv al acestui serviciu pe parcursul călătoriei. În special clienții cu contracte mai vechi sau cu cartelă preplătită cu planuri tarifare neactualizate, pot fi expuși unor prețuri extreme pentru internetul în roaming, așadar o mică neatenție poate conduce la costuri neașteptat de mari.*

- **Creștere masivă a serviciilor de telefonie în roaming**

Creșterea consumului de servicii de telefonie în roaming a fost masivă, în primul an de aplicare a *Acordului*. Astfel, consumul serviciilor de telefonie al utilizatorilor din România aflați în roaming în Republica Moldova a crescut în 2022 cu 17-19%. Viceversa, utilizatorii din Republica Moldova aflați în roaming în România au avut în 2022 un trafic de apeluri

efectuate de cinci ori mai mare față de 2021, de trei ori mai mare în cazul apelurilor primite, în timp ce numărul total de SMS-uri s-a dublat.

Trafic în roaming - valori absolute (mii)

- **Profilul mediu al utilizatorului de roaming**

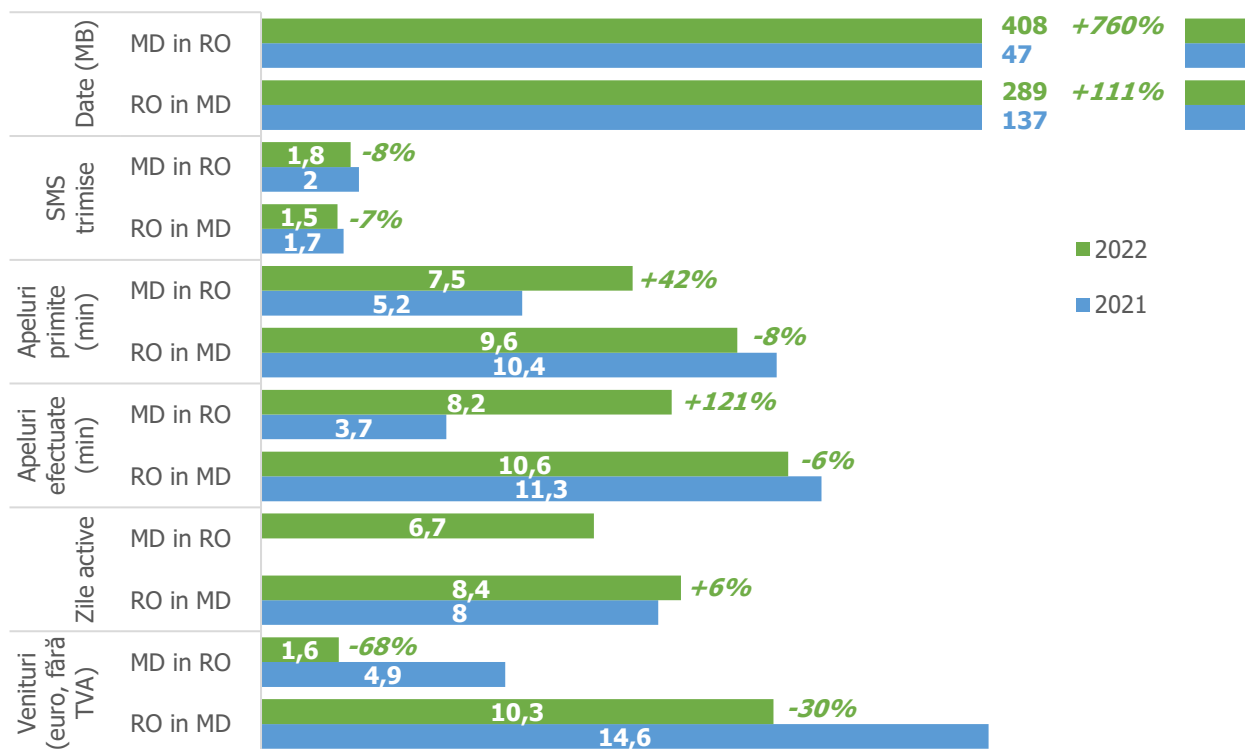
În general, utilizatorii din România tind să petreacă mai multe zile în roaming în Republica Moldova (8,4 zile în 2022), comparativ cu cei din Republica Moldova care vizitează România (6,7 zile în 2022). Totuși, consumul mediu al utilizatorilor din România este mai ridicat doar în cazul apelurilor efectuate și al celor primite, în timp ce serviciile de date/internet și SMS sunt mai utilizate de către utilizatorii din Republica Moldova.

Atât în Republica Moldova cât și în România, creșterea în 2022 a consumului de internet & date în roaming reprezintă evoluția remarcabilă în profilul de consum al utilizatorilor.

Venitul mediu/SIM obținut de furnizorii din România din traficul realizat de proprii utilizatori în roaming în Republica Moldova este mult mai ridicat decât cel obținut de omologii din Republica Moldova, raportul crescând semnificativ în 2022 (6,6:1, adică 10,3 euro pentru furnizorii din România, comparativ cu doar 1,3 euro pentru cei din Republica Moldova), de la 3:1 în 2021 (14,6 euro vs. 4,9 euro).

Analizând și reducerea venitului mediu începând cu aplicarea *Acordului*, în 2022 (-68% în cazul furnizorilor din Republica Moldova, comparativ cu doar -30% în cazul celor din România), precum și condițiile cu ridicata pentru roaming, pentru operatorii din România **încă există mult spațiu economic pentru reduceri suplimentare și semnificative** ale tarifelor practicate la nivel cu amănuntul pentru roamingul în Republica Moldova. Pe de altă parte, tarifele practicate la nivel cu amănuntul pentru roamingul utilizatorilor din Republica Moldova s-au manifestat printr-o **scădere esențială și stabilizare încă din 2022.**

Consum mediu/cartelă SIM în roaming

- **Ce înseamnă, în medie, 1 zi de roaming?**

Pentru un utilizator din România, 1 zi de roaming în Republica Moldova din anul 2022 a însemnat, în principal, 75 secunde de apeluri efectuate, 68 de secunde de apeluri primite și 34 MB de date consumate, pentru care a plătit în medie 1,22 euro (în scădere cu 33%, de la 1,83 euro în 2021).

Similar, pentru un utilizator din Republica Moldova, 1 zi de roaming în România a însemnat în anul 2022, în principal, 74 secunde de apeluri efectuate, 67 de secunde de apeluri primite și 61 MB de date consumate, pentru care a plătit în medie 0,23 euro.

După cum se observă, diferențele notabile se înregistrează în cazul consumului de date (61 MB, comparativ cu 34 MB), dar și, invers proporțional, în cazul veniturilor generate pentru furnizori/prețului serviciilor (0,23 euro, comparativ cu 1,22 euro).

		T1 2022	T2 2022	evol.	T3 2022	evol.	T4 2022	evol.	2022
Venituri (euro, fără TVA)	RO în MD	1,82	1,18	-35%	1,12	-5%	1,00	-11%	1,22
	MD în RO	0,53	0,18	-66%	0,19	+6%	0,17	-7%	0,23
Apeluri efectuate (mm:ss), din care:	RO în MD	01:19	01:14	-6%	01:15	+1%	01:14	-1%	01:15
	MD în RO	00:41	01:11	+75%	01:16	+6%	01:33	+23%	01:14
- către acasă	RO în MD	01:02	00:59	-5%	01:00	+3%	01:00	-1%	01:00
	MD în RO	00:35	01:03	+83%	01:08	+7%	01:25	+24%	01:06
- către țara vizitată	RO în MD	00:09	00:10	+7%	00:10	+2%	00:09	-7%	00:10
	MD în RO	00:05	00:07	+36%	00:07	-5%	00:08	+16%	00:07
Apeluri primite (mm:ss), din care:	RO în MD	01:05	01:08	+5%	01:09	+1%	01:08	-1%	01:08
	MD în RO	00:47	01:06	+40%	01:06	+1%	01:20	+20%	01:07
- de acasă	RO în MD	00:56	00:59	+6%	01:00	+2%	01:00	0%	00:59
	MD în RO	00:43	01:02	+44%	01:02	+1%	01:15	+20%	01:02
- din țara vizitată	RO în MD	00:04	00:05	+8%	00:05	+1%	00:04	-4%	00:04
	MD în RO	00:03	00:03	+12%	00:03	+6%	00:04	+17%	00:03
SMS trimise	RO în MD	0,18	0,19	+6%	0,18	-3%	0,18	-3%	0,18
	MD în RO	0,26	0,29	+9%	0,26	-10%	0,27	+4%	0,27
Date (MB)	RO în MD	20	28	+39%	41	+45%	41	0%	34
	MD în RO	22	53	+135%	68	+29%	82	+21%	61

- **Prețurile roamingului în ofertele publice ale furnizorilor**

Autoritățile remarcă evoluții favorabile în primul an al *Acordului*, fiind înregistrate reduceri semnificative în prețurile serviciilor de roaming.

În Republica Moldova, cu intrarea în aplicare a *Acordului*, furnizorii mobili au adaptat oferta lor curentă de abonamente astfel încât să ofere utilizatorilor noi posibilitatea consumului de servicii naționale în timpul aflării lor în roaming în România, fără tarife suplimentare. Modificările date au avut loc în martie 2022 (Orange), aprilie 2022 (Moldcell), septembrie 2022 (Moldtelecom) și se apropie de conceptul RLAH european (*Roam Like At Home*). De exemplu, spre deosebire de conceptul RLAH european, utilizatorii din Republica Moldova care au abonamentele corespunzătoare, pot beneficia de cantitatea de servicii naționale ce pot fi consumate în roaming în România doar în măsura în care serviciile nu au fost consumate în decursul lunii în rețeaua de acasă.

Concomitent, toți furnizorii au redus esențial tarifele ordinare pentru consumul de servicii de roaming în România, aplicate pentru utilizatorii care nu dețin un abonament de tip RLAH, sau aplicate extra-consumului în roaming în cazul ultimei categorii. Pe lângă aceasta, toți furnizorii au făcut modificări la extra-opțiunile din gama lor de tarife, cuprinzând un buget esențial mai mare de servicii, oferind utilizatorilor un instrument suplimentar de a economisi în roaming.

În România, operatorii încă nu oferă, pentru Republica Moldova, roaming ca acasă (RLAH) precum în UE/SEE. Totuși, mai multe extra-opțiuni dedicate *Moldova*, alături de anumite reduceri semnificative ale tarifelor standard, permit utilizatorilor din România să se bucure de servicii în roaming în Republica Moldova fără grija facturilor din trecut. Mai mult, operatorii își diferențiază ofertele de roaming în Republica Moldova, expresia unui potențial de concurență bazat pe segmentarea pieței.

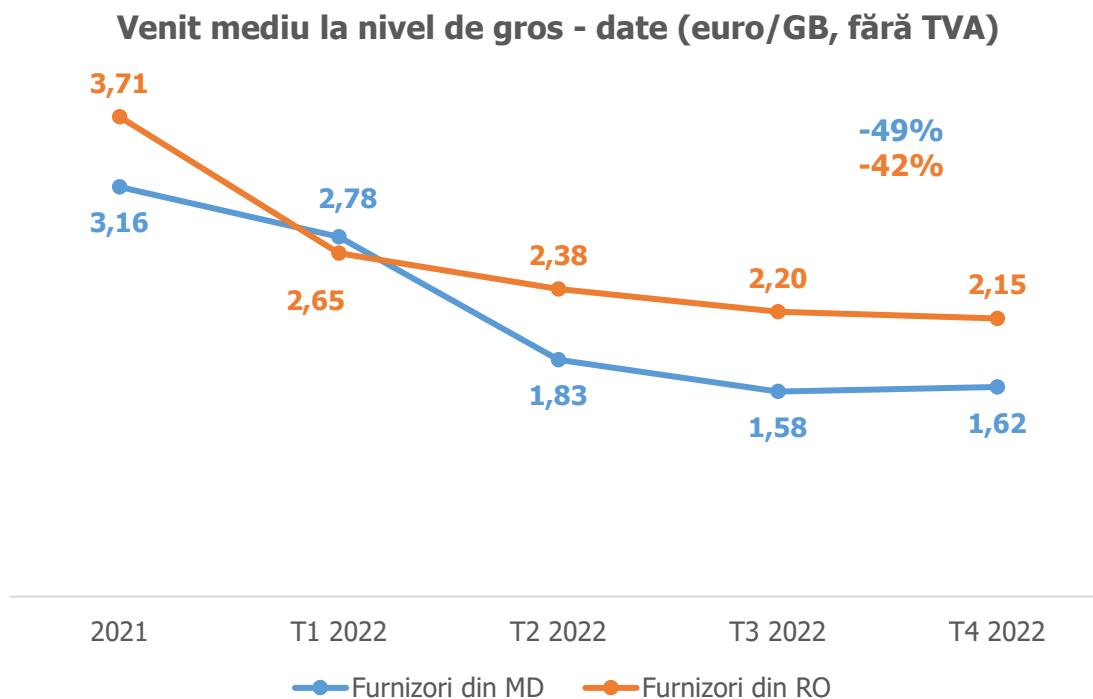
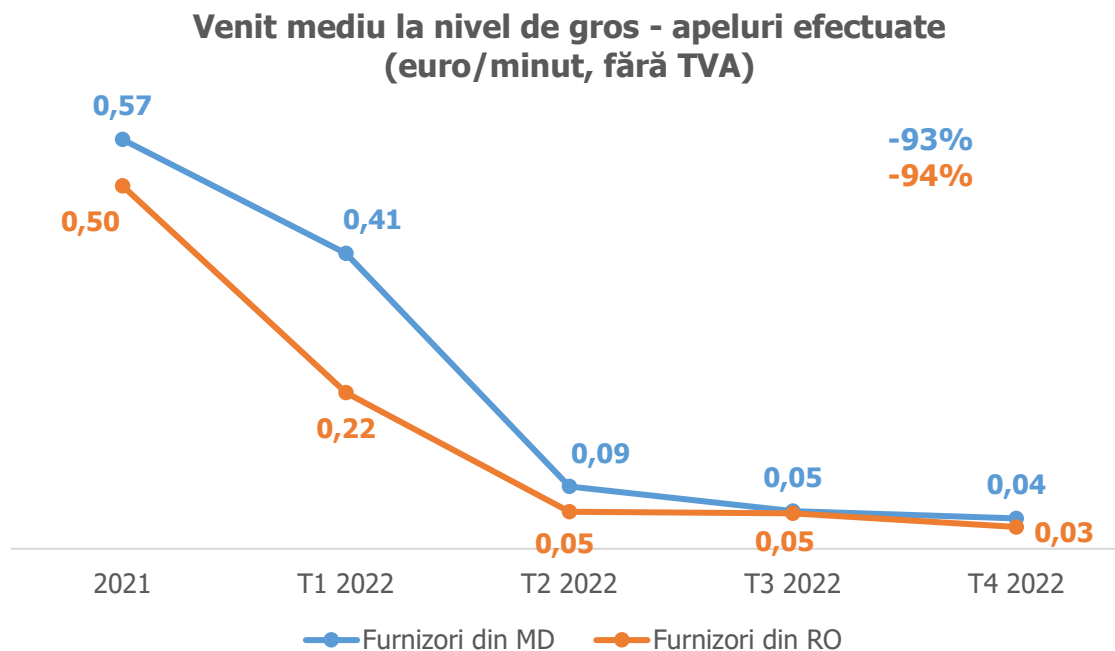
În particular, în ofertele din România:

- Orange menține ofertele competitive lansate la începutul lui 2022, atât la nivelul tarifelor standard cât și extra-opțiunile dedicate "Go Moldova";
- La Vodafone, tariful standard pentru date ("pachet" pentru 4 GB) cunoaște îmbunătățiri semnificative față de iunie 2022; în plus, noile extra-opțiuni "*Marea Britanie și Moldova*" permit consum mai mare la costuri mai mici;
- La Telekom, tariful standard extrem pentru roamingul de date poate fi evitat doar prin noua extra-opțiune dedicată *Moldova* sau prin alte extra-opțiuni (de exemplu, R12);
- Digi menține cele mai competitive tarife, chiar prin raportare la extra-opțiunile existente în piață, indiferent dacă serviciile sunt consumate la tarif standard sau pe bază de extra-opțiune.

Informații privind ofertele cu amănuntul pentru utilizatorii din Republica Moldova, găzduiți în roaming în România, sunt disponibile în Anexa nr. 1, iar Anexa nr. 2 conține informații privind ofertele cu amănuntul pentru utilizatorii din România, găzduiți în roaming în Republica Moldova.

• ***Evoluții la nivel cu ridicata***

Veniturile medii obținute la nivel de gros de către furnizori (ce pot reprezenta o aproximare realistă a tarifelor percepute între furnizori) au scăzut semnificativ în ambele țări, chiar cu 93-94% în cazul apelurilor efectuate, sau cu 42-49% în cazul traficului de date, apropiindu-se de cele percepute în UE.

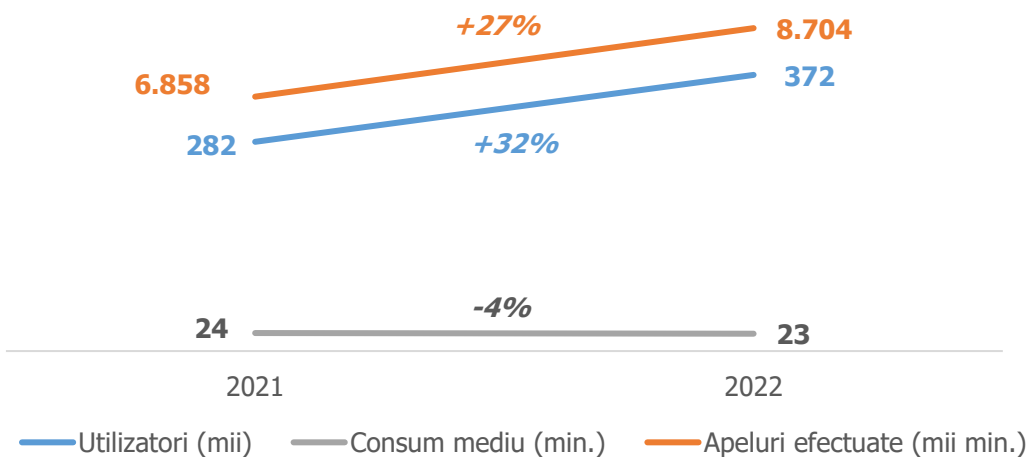
4. EVOLUȚII ÎN APELURILE INTERNAȚIONALE BILATERALE

• *Evoluția traficului internațional*

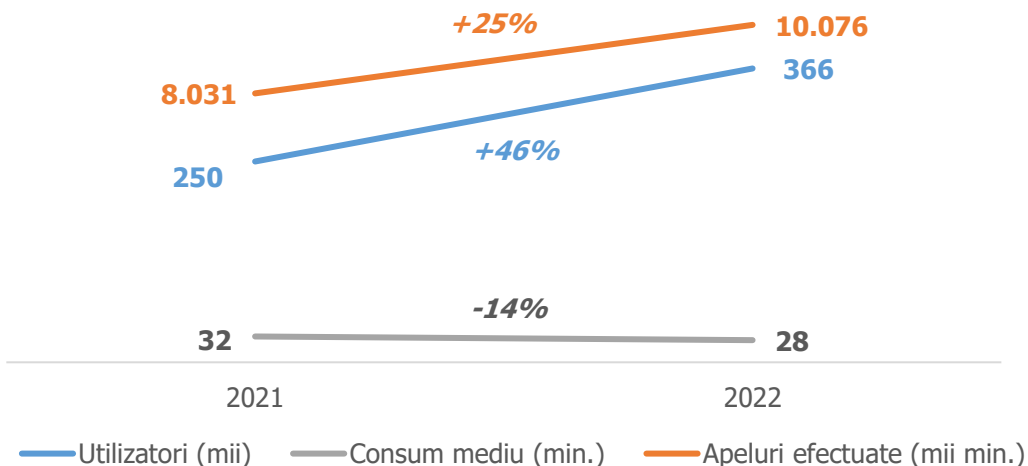
Mai mulți utilizatori din Republica Moldova și din România s-au apelat reciproc în 2022 față de 2021. Astfel, numărul utilizatorilor din România care au apelat Republica Moldova a crescut cu 90.000 în 2022 (+32%), în timp ce numărul utilizatorilor din Republica Moldova care au apelat România a crescut cu aproape 50%, până la 366.000.

Totuși, ritmul de creștere înregistrat de numărul total de utilizatori care au efectuat apeluri internaționale către țara vecină (32-46%) l-a depășit sensibil pe cel al traficului total de apeluri internaționale (în creștere cu 25-27%), astfel că traficul mediu anual/utilizator a ajuns la 23 minute către Republica Moldova, respectiv 28 minute către România.

Apeluri internaționale din RO către MD

Apeluri internaționale din MD către RO

- ***Tarifele apelurilor internaționale în ofertele publice ale furnizorilor***

În decursul perioadei, un operator din România și doi din Republica Moldova au scăzut tarifele apelurilor către celălalt stat. În ambele state, extra-opțiunile permit apeluri internaționale la tarife mai mici față de tarifele standard.

În România, pentru apeluri internaționale către numere din Republica Moldova, furnizorii oferă și extra-opțiuni sau beneficii pentru persoane fizice, valabile în iunie 2023:

Pentru cartela preplătită Orange se poate adăuga opțiunea pentru minute internaționale fix și mobil, pentru 1,5 euro credit, ce include 10 minute internaționale către fix și mobil în UE, Republica Moldova și alte 4 destinații RoW. După consumarea minutelor din opțiune tariful este 0,2 euro credit/minut internațional către aceleași destinații (în loc de 0,3 euro credit, tarif standard).

Pentru Vodafone, beneficiile incluse în abonamentele de tip RED cuprind minute internaționale ce pot fi utilizate și pentru apeluri către Republica Moldova, iar în cazul cartelelor preplătite (Oferta 6 și Oferta 8), traficul către Republica Moldova, Spania și Italia este asimilat minutelor naționale. De asemenea, opțiunea preplătită 30 minute pentru 5 euro/lună, permite apeluri către Republica Moldova și alte 18 state terțe (RoW).

În ofertele Telekom Romania Mobile, apelurile către Republica Moldova sunt asimilate apelurilor către SEE. Extra-opțiuni de 2-4 euro includ 250 – 500 minute internaționale către SEE și Republica Moldova, inclusiv alte state RoW.

În oferta Digi, tarifele apelurilor către Republica Moldova au scăzut de 17 ori, până la cel mai mic nivel din piață.

În **Republica Moldova**, furnizorii oferă utilizatorilor posibilitatea activării de extra-opțiuni pentru apeluri internaționale, care pot fi consumate pentru apeluri spre numere de România și permit utilizatorilor să economisească:

- Orange oferă opțiune cu 100 minute apeluri spre România incluse, cu valabilitate 30 zile, cu un tarif de 2,3 Euro (fără TVA);
- Moldcell oferă opțiune cu 100 minute apeluri spre România incluse, cu valabilitate 30 zile, cu un tarif de 2,1 Euro (fără TVA);
- Moldtelecom oferă opțiune cu 30 minute apeluri incluse, care pot fi consumate pentru spre România, cu valabilitate 30 zile, cu un tarif de 2,1 Euro (fără TVA).

5. CONCLUZII DUPĂ PRIMUL AN DE APLICARE A ACORDULUI

Reducerile semnificative ale tarifelor pentru roamingul bilateral între operatorii din Republica Moldova și România, au impulsionat masiv consumul serviciilor în roaming și comunicarea dintre utilizatorii celor două țări, în călătoriile lor.

Creșterea masivă a traficului de telefonie în roaming, dar mai ales creșterea spectaculoasă a traficului de internet în roaming, sunt expresia cererii latente, inhibată multă vreme de tarifele istorice mari sau prohibitive.

În Republica Moldova, tarifele de roaming cu România s-au bucurat de o scădere esențială rapidă prin aplicarea "roamingului ca acasă" cu România. În România, reducerile tarifelor pentru roamingul cu Republica Moldova au fost mari, însă spațiul economic rămas (în raport cu tarifele subsecvente cu ridicata) se menține mare și recomandă continuarea reducerilor tarifare astfel încât "roamingul ca acasă", să devină realitate inclusiv pentru utilizatorii din România care călătoresc în Republica Moldova.

În materia apelurilor internaționale bilaterale, reducerile tarifelor au fost, cu unele excepții, sub așteptări în ambele state, iar evoluția consumului, modestă. În multe cazuri, un apel internațional costă utilizatorul mai mult decât un apel în roaming, ceea ce conduce la înlocuirea apelurilor telefonice internaționale "clasice" cu apeluri realizate prin diverse aplicații.

Cele două autorități de reglementare vor continua monitorizarea și raportarea evoluțiilor și efectelor *Acordului*.

ANEXA NR. 1 – tarife roaming în Republica Moldova pentru România

Tarifele de tip RLAH pentru consumul de servicii în România

Abonament, iunie 2022	Orange			Moldcell			Moldtelecom	
	TOP 170	TOP 190	TOP 270	Next 170	Next 250	-	Lipsă de oferte RLAH	
Servicii naționale și pentru consum în roaming în România incluse	Minute/ sms în rețea nelimitat 750 Minute naționale sau Roaming 25 GB Național 5,63 GB roaming 20 GB bonus lunar, 24 de luni	Minute/ sms în rețea nelimitat 1000 Minute naționale sau Roaming 50 GB Național 6,29 GB roaming 20 GB bonus lunar, 24 de luni	Minute/ sms în rețea nelimitat Minute naționale și SMS Nelimitat sau Roaming 100 GB Național 8,94 GB roaming 20 GB bonus lunar, 24 de luni	Minute/ sms în rețea nelimitat 750 Minute naționale sau Roaming 25 GB național 5 GB în roaming Rețele sociale nelimitat	Minute/ sms în rețea nelimitat +100 SMS naționale + roaming în România 30 de minute/SMS internaționale 50 GB naționale 10 GB în roaming Rețele sociale nelimitat	-	-	
Preț, iunie 2022 (fără TVA)	7,0 €	7,8 €	11,1 €	7,0 €	10,3 €	-	-	
Abonament, iunie 2023	TOP 170	TOP 190	TOP 270	Next 170	Next 200	Next 270	Smart Plus 220	Smart Plus 280
Servicii naționale și pentru consum în roaming în România incluse	Minute/ sms în rețea nelimitat 750 Minute naționale sau Roaming 25 GB Național 5,63 GB roaming 20 GB bonus lunar, 24 de luni	Minute/ sms în rețea nelimitat 1000 Minute naționale sau Roaming 50 GB Național 6,29 GB roaming 20 GB bonus lunar, 24 de luni	Minute/ sms în rețea nelimitat Minute naționale și SMS Nelimitat sau Roaming 100 GB Național 8,94 GB roaming 20 GB bonus lunar, 24 de luni	Minute/ sms în rețea nelimitat 750 Minute naționale sau Roaming 30 GB național 5 GB roaming 50 GB bonus lunar, 12 luni	Minute/ sms în rețea nelimitat 1500 Minute naționale sau Roaming 50 GB național 7 GB roaming 50 GB bonus lunar, 12 luni	Minute/ sms în rețea nelimitat nelimitat minute naționale sau Roaming 100 GB național 10 GB roaming 50 GB bonus lunar, 12 luni	Minute/ sms în rețea nelimitat nelimitat minute naționale 100 GB național 5 GB roaming 1000 minute Roaming Bonus rețele sociale nelimitat+30 min internaționale	Minute/ sms în rețea nelimitat nelimitat minute naționale 150 GB național 10 GB roaming 1000 minute Roaming Bonus rețele sociale nelimitat+50 min internaționale
Preț, iunie 2023 (fără TVA)	7,2 €*	8,0 €*	11,4 €*	7,2 €*	8,5 €	11,4 €	9,4 €	11,8 €

Notă: * Tarifele în lei moldovenești au rămas neschimbate față de situația iunie 2022, diferențele sunt cauzate de evoluția ratei de schimb valutar.

Tarifele standard pentru consumul de servicii în roaming în România, pentru extra-consum și pentru planuri tarifare care nu prevăd consumul de servicii naționale în roaming

Tip plan tarifar	Orange		Moldcell		Moldtelecom	
	Abonamente	Cartele preplătite	Abonamente	Cartele preplătite	Abonamente	Cartele preplătite
Tarife februarie 2022, fără TVA						
Tarif pentru apeluri efectuate, numere RO și MD, euro/minut	0,2 și 0,31	0,2 și 0,31	0,3 și 0,29	0,3 și 0,29	0,247	0,247
Tarif pentru apel de intrare, euro/minut	0,16	0,16	0,18	0,18	0,144	0,144
Tarif pentru SMS expediat, euro/mesaj	0,1	0,1	0,12	0,12	0,082	0,082
Tarif pentru consum de date, euro/MB	0,31	0,31	0,41	0,41	0,247	0,247
Tarife în iunie 2022, fără TVA						
Tarif pentru apeluri efectuate, numere RO și MD, euro/minut	0,07	0,078	0,082	0,082	0,062	0,062
Tarif pentru apel de intrare, euro/minut	0,07	0,078	0,082	0,082	0,062	0,062
Tarif pentru SMS expediat, euro/mesaj	0,025	0,025	0,041	0,041	0,021	0,021
Tarif pentru consum de date, euro/MB	0,008	0,123	0,021	0,123	0,004	0,004
Tarife în iunie 2023, fără TVA*						
Tarif pentru apeluri efectuate, numere RO și MD, euro/minut	0,072	0,08	0,084	0,084	0,063	0,063
Tarif pentru apel de intrare, euro/minut	0,072	0,08	0,084	0,084	0,063	0,063
Tarif pentru SMS expediat, euro/mesaj	0,025	0,025	0,042	0,042	0,021	0,021
Tarif pentru consum de date, euro/MB	0,008	0,127	0,021	0,127	0,004	0,004

Notă: * Tarifele furnizorilor, față de situația iunie 2022, au rămas neschimbate în lei moldovenesti, iar diferențele sunt cauzate de fluctuația cursului valutar.

Oferte alternative (extra-opțiuni) pentru consumul de servicii în roaming în România, pentru abonamente și cartele preplătite

Tarife fără TVA	Orange	Moldcell			Moldtelecom	
Tarife în iunie 2022, fără TVA						
Opțiuni roaming trafic Internet în România, euro (fără TVA)	INTERNET în România și Ucraina	Opțiunea 3 GB	Opțiunea 1 GB		Internet Roaming 70	Net & Minute în Roaming 100
	2,9 Euro	3 GB în roaming în România	1 GB în roaming în România	-	1 GB în roaming în România	1 GB+25 minute în roaming în România
	1GB	9,4 Euro	7,43 Euro		2,9 Euro	4,1 Euro
	30 zile	30 Zile	10 Zile		30 zile	30 zile
Opțiune roaming voce și SMS în România, euro (fără TVA)	GO ROMÂNIA				Minute Roaming 70	
	2,5 Euro	-	-	-	50 minute în roaming în România	-
	60 minute + 60 SMS				4,1 Euro	
	30 zile				30 zile	
Tarife în iunie 2023, fără TVA						
Opțiuni roaming trafic Internet în România, euro (fără TVA)	INTERNET în România și Ucraina	Opțiunea 3 GB	Opțiunea 1 GB	Opțiunea 300 MB	Internet Roaming 70	Net & Minute în Roaming 100
	2,9 Euro	3 GB în roaming în România	1 GB în roaming în România	300 MB în roaming în România	1 GB în roaming în România	1 GB+25 minute în roaming în România
	1GB	12,26 Euro	8,03 Euro	3,81 Euro	2,9 Euro	4,1 Euro
	30 zile	30 Zile	10 Zile	10 zile	30 zile	30 zile
Opțiune roaming voce și SMS în România, euro (fără TVA)	GO ROMÂNIA				Minute Roaming 70	
	2,5 Euro	-	-	-	50 minute în roaming în România	-
	60 minute + 60 SMS				4,1 Euro	
	30 zile				30 zile	

ANEXA NR. 2 – tarife roaming în România pentru Republica Moldova

Tarifele standard pentru consumul de servicii în roaming în Republica Moldova

Tarife standard pentru roaming, prețuri în euro (fără TVA)	Orange Abonament sau cartelă	Vodafone			Telekom RMC Abonament sau cartelă	DIGI
		Abonamente până în 12.07.2019	Abonamente după 12.07.2019	cartele		
Iunie 2022						
Apel către România (1 minut)	0,05	1	0,21 (2,1 EUR/10 min.)	0,5	1,05	0,26
1 SMS	0,05	0,35	0,21 (2,1 EUR/10 SMS)	0,35	0,38	0,01
1 MB	0,005	7,1	0,02 (2,1 EUR/100 MB)	0,05	4	0,0011
Decembrie 2022						
Apel către România (1 minut)	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	0,01
1 SMS	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	0,005
1 MB	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat
Iunie 2023						
Apel către România (1 minut)	Nemodificat	Nemodificat	0,20 (5,9 EUR/30 min.)	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat
1 SMS	Nemodificat	Nemodificat	0,21	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat
1 MB	Nemodificat	Nemodificat	0,0038 (15,1 EUR/4000 MB)	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat

Oferte alternative în România (extra-opțiuni) pentru consumul de servicii în roaming în Republica Moldova

Planuri alternative	Orange			Vodafone				Telekom RMC		
	Go Moldova Plus	Go Moldova Data	16 € credit	15 € credit	Oferta 4 Marea Britanie și Moldova	Oferta 10 Marea Britanie și Moldova	Extra-opțiune abonament	Extra-opțiune abonament	R12	Roaming Moldova
Valabilitate	30 zile, cartelă sau abonament	30 zile, cartelă sau abonament	35 zile, cartelă	21 zile, cartelă	28 zile, cartelă	28 zile, cartelă	30 zile, abonament	30 zile, abonament	28 zile, cartelă	28 zile, cartelă sau o lună abonament
Preț (fără TVA)	5 €	5 €	16 €	15 €	4 €	10 €	3,8 €	10,1 €	12 €	5 €
Beneficii incluse (dec. 2022)	100 minute/SMS + 1 GB internet	2 GB internet	minute/SMS nelimitate în rețea 2000 minute naționale/internaționale din care 600 minute/SMS internaționale pe mobil UE 16 GB naționali + GB naționali bonus 100 minute/SMS + 1 GB internet către 12 state RoW + MD	Minute/SMS nelimitate în rețea 150 GB naționali, din care 15 GB în SEE și 1 GB în non-SEE 2000 min. naționale și în roaming în SEE 100 minute/SMS non-SEE	20 minute/SMS efectuate în MD și către RO și primite + 2 GB internet	100 minute/SMS efectuate în MD și către RO și primite + 8 GB internet	20 minute/SMS efectuate în MD și către RO și primite + 2 GB internet	100 minute/SMS efectuate în MD și către RO și primite + 8 GB internet	Minute/SMS nelimitate în rețea 1000 minute/SMS naționale/roaming SEE din care 150 SMS-uri roaming SEE 200 de minute internaționale către anumite destinații 100 minute/SMS în roaming în MD, TR, RS, CH 15 GB naționali, din care 12 GB în SEE și 1 GB în MD, TR, RS, CH	50 Minute/SMS către RO/MD, minute primite de oriunde; SMS-uri trimise către RO/MD + 2 GB internet
Status iunie 2022	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă indisponibilă	Ofertă indisponibilă	Ofertă indisponibilă	Ofertă indisponibilă	Ofertă valabilă	Ofertă indisponibilă
Status iunie 2023	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă indisponibilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă	Ofertă valabilă

ANEXA NR. 3 – tarife pentru apeluri între România și Republica Moldova

Tarifele standard în România, pentru apeluri către Republica Moldova, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tarife standard pentru apeluri către Rep. Moldova, prețuri în euro (fără TVA)	Orange		Vodafone		Telekom RMC	DIGI
	abonament	cartelă	abonament	cartelă		
Iunie 2022						
Apel către Republica Moldova (1 minut)	0,3 către rețele fixe 0,45 către rețele mobile	0,3 către rețele fixe 0,3 către rețele mobile	0,84/5min	0,4 către rețele fixe 0,5 către rețele mobile	0,19	0,181 către rețele fixe 0,2039 către rețele mobile
Decembrie 2022						
Apel către Republica Moldova (1 minut)	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	0,01 către rețele fixe 0,012 către rețele mobile
Iunie 2023						
Apel către Republica Moldova (1 minut)	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat	Nemodificat

Tarifele standard în Republica Moldova, pentru apeluri către România, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tarife standard pentru apeluri către România, prețuri în euro (fără TVA)	Orange		Moldcell		Moldtelecom	
	Abonamente	Cartele preplătite	Abonamente	Cartele preplătite	Abonamente /Cartele Preplătite	De la numere fixe
Tarife februarie 2022, fără TVA						
Tarif pentru apeluri spre rețele mobile din România	0,11	0,11	0,12	0,12	0,19	0,19
Tarif pentru apeluri spre rețele fixe din România	0,11	0,11	0,12	0,12	0,19	0,19
Tarife în iunie 2022, fără TVA						
Tarif pentru apeluri spre rețele mobile din România	0,07	0,07	0,123	0,123	0,08	0,08
Tarif pentru apeluri spre rețele fixe din România	0,07	0,07	0,123	0,123	0,08	0,08
Tarife în iunie 2023, fără TVA						
Tarif pentru apeluri spre rețele mobile din România	0,072	0,08	0,123	0,123	0,08	0,08
Tarif pentru apeluri spre rețele fixe din România	0,072	0,08	0,123	0,123	0,08	0,08